

Öğretmen Yetiştirme, Öğrenme ve Öğretme Süreçleri Üzerine Doç. Dr. Hasret Nuhoglu ile Röportaj

Özge Doğan, Dilan Farisoğlu, Özge Nur Ergün, Selman Hüseyin Müderisler, Mehmet Ertuğrul Çetin, Batuhan Doldur

Öğretmen yetiştirme sistemi giderek önem kazanan, üzerine pek araştırmanın yapıldığı önemli bir alan. Öğretmen yetiştirme sistemi için öğrenme ve öğretme deneyimlerinin farklı boyutları bulunuyor. Uzun yıllardır öğretmen yetiştirme sistemi içinde yetişen, bu alan görev yapan ve akademik çalışmaları üreten Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nden Doç. Dr. Hasret Nuhoglu ile bir öğretmen olarak kendi yetişme süreci, genç yetişkinlerin öğrenmeye yönelik beklentiler, iyi bir öğretmen olmak için gerekli özellikler üzerine konuştuk.

Merhaba Hasret Hocam vakit ayırdığınız için çok teşekkür ederiz. Biz Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psi-

kolojik Danışmanlık (İngilizce) bölümünde öğrenim görüyoruz. Gökçe Güvercin-Seçkin hocamızdan aldığımız “Yetişkin Gelişimi ve Öğrenmesi” dersi kapsamında, sizinle Eğitim Fakültesi’nde alanında çalışan bir akademisyen olarak, hem akademik hem de alana dair deneyimlerinizi ve görüşlerinizi almak üzere size bir kaç soru yönelteceğiz.

Merhaba, elbette. Teşekkür ederim.

Öncelikle kendinizden ve kariyer geçmişinizden bahsedermisiniz?

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi öğretmenliğinden mezunum. Yüksek lisans ve doktora eğitimimi aynı üniversite ve aynı bölümde tamamladım. Üniversiteye başladığım ilk gün akademisyen olma yolunda ilerlemeyi kendime hedef olarak belirlemiştim. 4 yıl boyunca bazı hocalarım bu işin çok zor olduğunu söyleyerek beni vazgeçirmek için uğraştılar ama ben hiç vazgeçmedim. Lisanstan derece ile mezun olduktan sonra KPSS sınavına girdim ve öncesinde atamalar daha rahat olduğu için çok çalışmamıştım bir iki aylık çalışmadan sonra sınavdan 78 puan aldığım için küçük bir puan farkıyla atanamadım. Öğretmen olmayı çok istiyordum, özellikle köy öğretmeni, evet ama akademisyen olma isteğim hep daha canlıydı. Sonra Gazi üniversitesinde yüksek lisans programına başvuru yaptım.

Tabi çok kalabalık bir grup başvurmuştu ve 11. kişi olarak yani derecem olduğu halde birinci yedek kişi olarak kazandım yüksek lisansı. Çünkü jürideki hiçbir hocam benim dersime girmemişti beni tanımıyorlardı. Jüride genellikle çok teorik bilgiler soruluyordu ve heyecanlanmamak mümkün değildi. Kayıt sırasında iki farklı programı kazanan adaylardan biri gelmeyince ben birinci yedek olarak girdim. Yüksek lisansa başladıktan 2 ay sonra Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesinde araştırma görevlisi kadrosu açıldı, yazılı ve sözlü sınavlarına girdim ve başarılı oldum. Aynı anda hem Kırşehir Eğitim Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalışıyordum hem de haftada iki gün Gazi Üniversitesinde yüksek lisans yapıyordum. Tabi o dönemler benim için hem çok verimli hem de çok zorlayıcı dönemlerdi. İşe başladığım ilk hafta final haftasıydı ve ben ilk hafta finallerde gözetmenlik yaparak başladım. İkinci dönem kimya laboratuvarı derslerine girerek başladı öğretmenlik deneyimim. Hem Kırşehir’de üç gün derslere giriyordum aktif bir şekilde hem de haftanın iki günü Ankara’da yüksek lisansa devam ediyordum. Ve diğer yandan dil sınavına hazırlanmam gerekiyordu çünkü doktora için İngilizceden belli bir puan alma zorunluluğu vardı bizim zamanımızda, dil puan şartını karşılayamazsanız programdan atılma riskiniz vardı dolayısıyla İngilizcemi geliştirmem gerekiyordu ve hep bu döngü içerisinde bu tür bir yol aldım.

Yüksek lisansa başladığımız ilk hafta bir hocamız sizin akademik olarak hayalleriniz ne, 20 yıl sonra kendinizi nasıl hayal ediyorsunuz diye sormuştu. Ben kendimin geliştirdiği yeni bir öğrenme yöntemi bulmayı hayal ettiğimi söylediğimde herkes şaşırılmıştı. Kendi öğrenme deneyimlerimde kendime özgü yöntemler buluyordum ve öğrenmeye ilgim artıyordu. Bunu çocukların da deneyimlemesini istiyordum. Aklımda çocukların doğasında merak bu kadar etkiliyken neden fen derslerinden korkuyorlardı, neden sevmiyorlardı soruları vardı. Bu sorun üzerinde yoğunlaşmaya karar verdim. Yüksek lisans tezimde öğrenme döngüsünün fizik eğitimi üzerine etkilerini, doktora tezimde

de daha çok mühendislikte kullanılan sistem düşüncesi veya sistem dinamiği yaklaşımıyla çocuklara fen dersleri fen dersleri içerisindeki fizik konuları nasıl daha etkili öğretilir ve bunun çocukların farklı becerilerine etkisi var mıdır sorusunu araştırdım. Türkiye’de eğitim alanında sistem dinamiği yaklaşımını bir öğrenme yöntemi olarak kullanarak yapılmış ilk doktora tezini yazdım. Daha sonra sistem dinamiği üzerinde yoğunlaşmaya başladım ve onunla ilgili çalışmalar başlattım. Doktora süreci zorluklarla doluydu. Yeni evlenmiştim, eşimin işi dolayısıyla İstanbul’a taşınmıştım, doktora da yeni bir konu çalışıyordum ve Kocaeli Üniversitesi Kandıra Meslek Yüksek Okulu’nda zorla da olsa yeni bir kadro bulmuştum. Bu da benim için yine şehirlerarası uzun mesafeler demek oluyordu. Çengelköy’de yaşıyordum. Beş buçuk gibi yola çıkıyordum. Oradan Harem’e gidiyordum. Harem’den Kocaeli’ne, Kocaeli’nden Kandıra’ya gidiyordum. Haftada bir gün Ankara’ya tez danışmanımla görüşmeye gidip dönüyordum. Bir dönem bunu yaptım. Sonraki dönemlerde gece de ders vermem istendi. Dolayısıyla gece 10’dan sonra gelmem çok zor oluyordu. Geceyi bir öğrenci yurdunda geçiriyordum, öğrencilik hayatım devam ediyordu tüm hızıyla. Hayatımın yaklaşık on yılı şehirlerarası yolculukla geçti. İçinde her şeyin olduğu bir sırt çantam vardı. O çantayla uzun yıllar bir şehirden diğer bir şehre yolculuk yaptım. Bütün bunları ayrıntılı bir şekilde anlatıyorum çünkü diğer anlatacağım şeylerin özünde aslında o yaşadığım deneyimler var. Sonra oğlum Özgür doğdu. O sıralar Kocaeli Üniversitesi’nden istifa ettim. Tabi herkes çok tepki gösterdi. Hocalarım neden devlet üniversitesini bırakıyorsun kadro bulmak çok zor dediler ama o sıralar çocuğum olduğu için şehir dışına gitmek istemedim. Sonra Maltepe Üniversitesi’nde Çocuk Gelişimi Bölümü’nde kadro buldum. Bu bölüm benim için yeni bir alandı ama küçük de bir çocuğum vardı ve öğrenmeye de çok istekliydim. Dolayısıyla kendimi bu alanda geliştirmek için çeşitli eğitimlere katıldım ve kendimi o alanda geliştirmeye başladım. Üç yıl boyunca o alanda kaldım ve okul öncesi dönemde fen eğitimi, teknoloji eğitimi, çevre eğitimi gibi dersler

yürüttüm. Bir yandan da tabii makaleler yazıyordum. Kendi alanımdan da kopmamaya çalışıyordum. Diğer yandan da çocuğumu büyütüyordum. Sonra Maltepe Üniversitesi'nde Üstün Zekalılar Öğretmenliğinde kadro buldum. Yaklaşık 6 yıldır özel yetenekli öğrencilerle fen ve teknoloji eğitimi çalışıyorum. Burası da benim için çok yeni bir alandı en başta ama yeni alanlara girdikçe o alandaki becerileriniz birdenbire gelişiyor. Dolayısıyla ben bu alanda da kendimi geliştirmek için çok fazla eğitimlere, kongrelere, sempozyumlara katıldım, yazılar yazdım, projeler geliştirdim ve bu alanda da kendimi iyileştirmek için çaba gösterdim. Şu anda bölümümüz kapandı daha doğrusu özel eğitim bölümü olarak birleştirildi. Bu durum benim için keşfedilmeyi bekleyen yeni alanlar ortaya çıkardı. Bu kez özel eğitime gereksinim duyan çocuklarla fen eğitimi alanında çalışmalar yapıyorum. Otizm spektrum bozukluğu olan, zihinsel yetersizliği olan veya görme yetersizliği olan öğrencilerle fen eğitimi nasıl yapılır konusunda eni öğrenme deneyimleri kazanıyorum. Hayat karşıma hep yeni kapılar çıkardı ve ben o kapılardan zorluklarla mücadele ederek geçtim. O kapılarla yeni dünyalara açıldım.

Herhangi bir konuyu öğrenmek istediğinizde hangi yöntemlerden faydalanıyorsunuz?

Herhangi bir konuyu öğrenmek istediğimde çok fazla yöntem kullanıyorum aslında. İlk önce sanırım üzerinde çalıştığım konuyu öğrenmeyi gerçekten hissetmem gerekiyor. Benim buna ihtiyacım var dediğim an kapılar birdenbire açılıyor, sürekli yapacağım işleri düşünüyorum. Sonra yaşantımın her anında algılarım bu yönde açılıyor. Ayrıca konuyla ilgili sosyal destek sistemimi güçlendirecek pek çok insanla tanışmış oluyorum, onlar da bana çok şey kazandırıyor. Bir kere zihinsel olarak benim ona hazır olup ben bunu öğrenmeliyim ihtiyacı hissetmem gerekiyor, onu hissettiğim anda kendime farklı yöntemler buluyorum bu her zaman aynı yöntem olmuyor o yüzden size işte bunun formülü bu veya ben şöyle bir yöntem kullanıyorum diyemiyorum çünkü hepsinde farklı farklı

yöntemler kullanıyorum. Seçtiğim yöntem, öğreneceğim konunun doğasına, benim ihtiyaç seviyeme, o an sahip olduğum becerilere göre değişiklik gösteriyor.

Bir konuyu öğrenmede zorlandığınızda hangi yöntemlere başvuruyorsunuz? Deneyimlerinizi paylaşabilir misiniz?

Bu da çok karşılaştığım bir durum. Yeni bir alana girdiğiniz zaman çok fazla direnç gösteriyorsunuz. Eminim bunu sizler de yaşıyorsunuzdur. Girmekten korkuyorsunuz, çünkü girince neyle karşılaşacağınızı tam bilemiyorsunuz. Sonuçta her alan derya deniz. Bir de insanın bir konfor alanı var. O konfor alanının dışını çıktığımız zaman aslında öğrenme gerçekleşiyor. İnsanlar belirli konuları bilir ve onların üzerine odaklanır ve her şeyi ona getirmeye çalışır. Benim yaptığım şey o konfor alanının dışını çıkmak. Bazen konfor alanımdan çıkmak için teklif edilen seminer, proje tekliflerini çok fazla düşünmeden kabul ediyorum, sonra bir bakıyorum ki hepsi üst üste gelmiş, bu sefer tüm çalışma konularım arasında bağlantılar kurmaya çalışıyorum, ortak yönler bulmaya ve daha kısa sürede üretmeye çabalıyorum. Üretim sürecinde de tüm yetiştireceğim işler sürekli zihnimde dolaşiyor, yeni okuduğum bir makaleyi, dinlediğim müziği, sosyal etkileşim anlarında

anlatılan olayları ilişkilendirmeye çalışıyorum. Gece uyanıyorum ve birdenbire zihnimde bir şeyler oluşmaya başlıyor ve üretken düşüncelerim ürünlerini veriyor. Bence önemli olan o şeyden -konfor alanından- çıkmak istemek, istekli olmak. Mesela bir makale yazıyorum, aradan bir sene geçmiş ve ben yeniden o makaleye girmek istemiyorum yani bir an önce yayınlamak da istiyorum ama aradan çok zaman geçtiği için bakmak da istemiyorum. Ama sonra ne zaman ki son güne geliyor ve ben bir şeyler yapmak istiyorum o son anda itici bir güç ortaya çıkıyor ve keyifle yapıyorum. Onun dışında her insan gibi ben de başlamakta zorlanıyorum.

Sizce genç yetişkinler neleri öğrenmek istiyor ve nasıl öğreniyorlar?

Evet, bu güzel bir soru. Çünkü gençlerle çalışıyorum. Aslında bir yandan üzülüyorum da. Çünkü gençler yeni bir şey öğrenmeye çok fazla istekli değiller gibi geliyor bana. Çünkü derslerimde bunu sıklıkla yaşıyorum. Öğrencilerime yeni deneyimler kazandırmak için uğraşıyorum. Teknoloji destekli eğitim derslerine giriyorum ve dersimi öğrettiğim teknolojileri uygulayarak tasarlıyorum ve öğrencilerimde hep şu direnci görüyorum “Yani bunu neden öğreniyoruz?”, “Yani çok gerekli mi?” veya “Ben bunu özel eğitimde kullanmam.”, “Zihin engelli bir çocuğa ben bunu öğretemem”,.... O dirençleri yıkmadığım süreçte öğrenmenin de çok gerçekleştiğine inanmıyorum. Sınavdan yüksek not almak başarı ölçütü değil benim gözümde. Şu anda benim derslerimdeki gözlemlerime göre, gençler yeniliklere açık olmalı ve yeni şeyleri öğrenmeye istekli olmalı ama eğitim sistemi o merak duygusunu maalesef canlı tutmakta başarılı olamıyor. İlk okul, orta okul, lise, sınavlar. Üniversiteye geldiği zaman bazı çocuklar “Evet ya burası. Bitti. Artık bir şey öğrenmeme gerek yok.” diyor. Bazıları da tam tersi o süreçte bir aydınlanma yaşıyor. “Aa ben daha önce hiç bunları düşünmemiştim.” diyerek kendini o noktada ileri taşıyor. Bence genç yetişkinlerin her zaman yeni öğrenmelere açık olması gerekiyor ve aynı zamanda öğrenmeye de çok istekli olmaları gerekiyor.

Neyi öğrenmek istedikleri de ilgi alanlarına göre değişiyor. Yani siz mesela hangi bölümdesiniz? Rehberlik. Rehberlikte ki son gelişmeleri öğrenmek istersiniz veya “Bir sorunla karşıladığım zaman onu nasıl daha etkili çözebilirim?” bunu öğrenmek istersiniz. Hangi alandıysanız o alanla ilgili özel şeyleri ve kendi özel, kişisel alanlarınızı öğrenmek istersiniz gibi geliyor bana.

Günümüzde dijital öğrenmenin öğrenme üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dijital öğrenme bilgisayar destekli öğrenme veya teknolojiyi eğitimin içine dahil etmek son zamanların en önemli konularından birisi yine de yüzde yüz bunu yapmak çok iyidir veya bundan soyut kalmamız kötüdür diye bir şey söylememiz mümkün değil. Çünkü hep dengede olmayı öneriyorum öğrencilerime çünkü teknolojiye çok fazla ilgi gösterdiğin zaman bu sefer bağımlılık gibi farklı sorunlar ortaya çıkabiliyor. Ama uzak kaldığın zaman ya da kendini soyutladığın zaman da çoğu şeyden haberdar olamıyorsun çünkü artık günümüz dijital çağ ve buna ayak uydurmamız gerekiyor. İkisini dengede tutabilmek bu yüzden önemli. Dijital öğrenme, sınıflara mutlaka girmeli diye düşünüyorum. Eğitim fakültesindeki tüm hocaların bunu kullanıyor olması gerektiğine inanıyorum ve öğrencilerin hayatına entegre edelim ki onlar da öğretmen oldukları zaman kendi hayatlarında kullanabilsinler. Dolayısıyla derslerimde de verdiğim tek çabam bu. Dijital öğrenme elbette çok çok önemli ama onun ötesinde de öğretmen olma, o değere sahip olabilme daha da önemli onu hakkını vererek yapabilmek daha da önemli. Ayrıca dijital öğrenmeden de asla geri durmaması gerektiğini düşünüyorum bir öğretmenin. Çünkü onların çalışacağı nesil, dijital nesil. Yani onlar doğdukları andan itibaren tabletleri gördüler. Ben mesela ilk bilgisayarımı yüksek lisans tezimi yazarken almıştım ama şimdi 2 yaşındaki çocuk tablete bakıp hemen açma yollarını çözerek bir oyun açabiliyor. Bu sebeple biz daha etkili nasıl kullanabiliriz biraz ona odaklanmamız gerekiyor. Dijital öğrenmenin ötesinde dijital okur-yazar çocuklar yetiştirelim. Tabi

öncesinde biz öğretmenler dijital okur-yazar olalım. Yani dijital okur-yazarlıkta etkili bir şekilde hayatımızla uyumlu hale getirerek içselleştirelim yoksa bahsettiğim şey sosyal medyada saatlerce zaman geçirmek değil onunla ilgili istatistikleri çok rahat bulabilirsiniz. Onunla ilgili çok fazla çalışma var. Türkiye’de yaklaşık olarak insanların yedi-sekiz saatini teknolojiyle geçirdiğini gösteren araştırmalar var. Ama bunun ne kadarını gerçekten verimli bir şekilde kullanıyor? Ne kadarını eğitim amaçlı kullanıyor? Burada gerçekten çok ciddi soru işaretleri var. Yani bizler, eğitimciler kendi derslerimizi öyle organize etmeliyiz ki bunu öğretmen adaylarına yansıtabilelim. Öğretmen adayları da bunu içselleştirip kendi hayatlarına uyumlayarak çocuklara aktarmalı ancak o şekilde ilerler. Diğer türlü teknoloji bağımlılığı sayılarında artışla sonuçlanan bir durumla karşı karşıya kalırız ve sadece orada oyunlar, savaş oyunları oynayan bir nesle dönüşür bu süreç.

Sizce bir eğitimi güçlü ve zayıf kılan etkenler nelerdir?

Eğitimi güçlü ve zayıf kılan... O kadar çok etken söyleyebilirim ki...

Aile sisteminde anne babalar, onların öğrenme yolculukları, problemleri çözme yöntemleri, iletişim kurma yolları, çocuklarına verdikleri sevgi ve şefkat çocukları güçlü kılan önemli etkenlerden biri.

Okul sisteminde de en önemlisi etken bence öğretmen. Yani öğretmenin iyi yetişmesi ve gerçekten içselleştirmesi çünkü öğretmenlik diğer mesleklere benzemiyor. Hayatının içine o bakış açısını, duruşu koymak gerekiyor ki gerçekten faydalı ol. Yani öğretmenin kendi becerilerini sorgulaması gerekiyor; ben hangi becerilere sahibim? Esnek düşünebiliyor muyum? Yenilikçi miyim? Çünkü eğitim sisteminin temel taşı öğretmen. Öğretmen eğer iyi yetişirse, çok farklı becerilere sahip olursa onun yetiştirdiği çocuklar da öyle oluyor. Mesela son zamanlarda fark yaratan öğretmenler var. İşte o öğretmenler çocukların hayatlarına dokunuyorlar. Öğretmenin hani bir cana dokunması. Doğan Cüceloğlu’nun bir kitabı var ya ‘Bir

Cana Dokunmak' diye gerçekten çok önemli. Çünkü eğitimin hangi kademesinde olursanız olun sonunda önemli olan bir çocuğun hayatına dokunup dokunmamanız. Ben onu çok önemsiyorum. Bir öğrencinin hayatına dokunabildin mi? diğeri zaten ortamın oluşturulması, uygun araç gereçlerin kullanılması, dersin planlanması bunlar zaten öğretmenin vizyonu ile gerçekleşecek etkenler.

Öğrencilerin öğrenmesi üzerinde ne etkili?

En büyük etkenler anne baba ve öğretmen diyeceğim. Çocuklar bir aile ortamında kendini gerçekleştirip sosyal hayata açılıyorlar. Okul sisteminde de eğer öğretmeni seviyorlarsa ders hiç fark etmiyor yani sizin için de bu geçerli değil mi? Bu seviyelere geldiğiniz zaman bile geçerli. Öğretmeni seviyorsanız o konuda daha çok araştırıyorsunuz. Daha çok meraklı oluyorsunuz yani öğretmenin kişiliği ve vizyonu çocuklara yansıyor. Benim en çok gözlemlediğim ve önemseydiğim nokta. Onun dışındakiler biraz yan etkiler onlar farklı şekilde değiştirilebilir, dönüştürülebilir. Peki sistemden anne babayı ve öğretmenleri kaldırırsak ne olur? Çocukların doğası gereği sahip oldukları içsel motivasyon, merak duygusu, öğrenme isteği ve ihtiyaç öğrenmeyi etkileyen en güçlü etkenler. Kendi kendine öğrenen ve öğrenmekten keyif alan bireyler yetiştirmeye odaklanmalıyız.

En zayıf etkenler... o kadar çok sebebi var ki...

Öğrencinin başarısızlığı başka bir boyut yani ne olabilir? Bir kere başarısını etkileyen etkenlerin tamamı başarısızlığı da etkileyebilir. Çocuğun sahip olduğu bazı biyolojik etkenler. Çocuğun zihinsel yetersizliği, otizm spektrum bozukluğu, görme yetersizliği, kronik hastalıkları, gibi sahip olduğu gelişimsel zorluklar, üstün zekalı ve yetenekli olması nedeniyle okulda ihtiyacı olan eğitimi alamaması gibi sorunlar çocuğun başarı durumunu etkiler. Anne babasının çocuğuna gösterdiği ilgi, şefkat, ailenin sosyo ekonomik durumu, eğitim düzeyi,...okul içinde çocuğun karşılaştığı olumsuz durumlar sınıf

içinde öğretmenin olumsuz davranışları, okulda maruz kaldığı akran zorbalıkları,.. bu listeyi çok fazla uzatabiliriz.

Sosyal çevrenin öğrenme üzerinde nasıl bir etkisi vardır?

Sosyal çevrenin öğrenme üzerinde çok önemli etkisi olduğunu düşünüyorum. Çünkü insanlar bulunduğu durumun şeklini alma eğilimindedir. Aynı dersi farklı gruplara anlattığımda ve konuyla ilgili uygulamalar yaptığımda sınıftaki öğrencilerin dinamikleri ile ilişkili olarak farklı şekillerde işleyebiliyorum. Şimdi biraz düşünelim sizi sürekli sınırlandıran, sürekli uyarılarda bulunan, yasaklar koyan sosyal bir ortamda nasıl yeni bilgiler öğrenmeye odaklanırsınız. Böyle bir ortamda öğrenmeye değil de yanlış yapmamaya odaklanırsınız.

Zenginleştirilmiş doğal bir çevrede yaşayan çocukların zihinsel kapasitesinin, sosyal becerilerinin de arttığına yönelik çalışmalar var. Üniversiteye çok istekle başlayan bazı öğrenciler birinci sınıfta öyle bir arkadaş grubuna öyle bir sosyal çevreye dahil oluyorlar ki okuldan ayrılmak zorunda kalabiliyorlar veya bazı öğrenciler öyle çekingen, kendini ifade etmekte zorlanan biri olarak başlıyor ama sosyal çevresindeki olumlu gelişmeler sayesinde çok farklı becerilere sahip bir birey olarak iş hayatına geçiş yapabiliyor.

Ben kendi açımdan düşünüyorum. Örneğin bilimsel bir ortama girdiğim zaman veya herhangi bir konuda benden bir araştırmamı sunmam istendiği zaman eğer ortamda herkes çok açık fikirliyse, yapıcı ve geliştirici eleştiriler sunuyorsa, kapasitemi çok zorluyorum. Sosyal çevre buna izin vermiyorsa orada sıkışıp kaldığımı hissediyorum ve kaygı düzeyim artıyor. Bu yüzden sınıflar, okullar, öğretmenler, sistemin insanların önünü açmaya odaklanması gerekiyor. Eğer onu kapalı tutarsanız hangi ortamda olursanız olun hangi yaştaki grupla çalışırsanız çalışın orada hep sınırlamalar oluyor ve yaratıcılık, hayal gücü ölüyor. Sosyal çevrenin çok farklı ve yararlı olacak şekilde ayarlanmasının gerektiğini düşünüyorum.

Yaşam boyu öğrenme konusunda farkındalık yaratmak için nasıl çalışmalar yapılabilir?

Yaşam boyu öğrenmeyi bir kere yaşam biçimi haline getirmek gerekiyor. Yani öğrenme sadece belli bir sürede olup biten bir şey değil. İnsanlar çoğunlukla üniversiteyi bitirdikten sonra öğrenmeyi de bitirdiklerini düşünüyorlar. Mesela öğretmen oluyorlar doktor oluyorlar doktorlukta ve öğretmenlikte her zaman kendini geliştirmen gerekiyor ama bazı insanlar orada kendilerini durduruyorlar. Bu herkes için değişiyor bazı insanlar kendilerine profesörlük hedefliyor ve o zaman kendilerini geliştirerek bilgilerini güncelliyorlar. Öğretmenleri düşünürsek 20 yıllık öğretmenim diyor ama o aslında 1-2 yıl kendini geliştirmiş onları tekrar etmiş o zaman o deneyim olmuyor sadece tekrar oluyor. Burada önemli olan yaşam boyu öğrenmeyi hedef ve alışkanlık haline getirmek, bu alışkanlığı erken yaşlarda kazanamayan bireyler belli bir yaştan sonra kendini geliştirmek istemiyor veya buna gerek duymuyor. Yani, sen hayatını ömrün boyunca aktif geçirmek istiyorsan yaşam boyu öğrenme senin hayat biçimin olmalı. Belki bu farkındalığı insanlara yaşatmak gerekiyor çünkü günümüzde görüyoruz insanlar emekli olmaktan korkuyorlar. Hayatı devam ettirebilmek için veya kendini o iş yerine o kadar adanmış ki o iş yerinde 30 yılını geçiriyor ve ayrılmak istemiyor. Çünkü o süreç içinde kendine başka alanlarda imkan tanımamış, geliştirmemiş, hobi veya yetenek kazanmamış dolayısıyla o iş bittiği an hayatının da biteceğine inanıyor. Halbuki genç yetişkinlik dönemlerinde severek yaptığı hobileri olsa, bir müzik aleti çalsa, gönüllü çalışmalar yürütse, kendine zaman ayırса, o zaman hayatını hem daha üretken, hem de daha mutlu geçirir. Erken çocukluk dönemlerinde çocukları sanatla, sporla tanıştırmak, sonraki yaşlarda da hayat biçimi haline getirmek, sürdürülebilir olması için çaba göstermek kilit noktalar belki de. Herkesin kendini iyi hissedeceği bir uğraşı olabilir bunun için özel bir yeteneğe, tüm şartların mükemmel bir şekilde sağlanmasına, ekonomik ferahlığa gerek yok. Eğer bir kişi zihinsel kapasitesini ve

sosyal becerilerini geliştirmek için belli bir yaşa kadar çaba göstermediyse 60'lı yaşlarda birdenbire yeni öğrenme alanları keşfetmeliyim diyerek başlaması zor olabilir, elbette o yaşlarda da başlanabilir ama burada önemli olan kişinin zihninde oluşturduğu zihinsel modelleri kırmakta zorlanmasıdır. Kendimizi geliştirme fikrini benimseyip üzerinde çalıştığımızda sürdürülebilir hale daha kolay getirebiliriz.

Bir öğretmen olarak öğretmek ve öğrenmek arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben ikisini farklı görmüyorum ama öğretmek kelimesi biraz emir vermek gibi geliyor. Bu da çok üstenci bir durum oluşturabiliyor. O şekilde bir algı oluşturuyor. Halbuki onun yerine herkesin öğrenen ve öğrendiklerini de paylaşan veya rehberlik eden kısmına yoğunlaşmamız gerekiyor. Öğretmek ve öğrenmeyi karşılıklı bir ilişki olarak görüyorum ben. Sadece öğretmeye odaklandığınızda kendinize bir sınır çiziyorsunuz ya, o sınırın dışına çıkabilmek öğrenmek bence. Yeni bir bilgiyi gerçekten öğrenmek isteyip kendi konfor alanının dışına çıktığınız zaman orda öğrenmeye istekli oluyorsun ve o zaman aktif bir şekilde öğrenebiliyorsun. Öğrenmeyi yaşam biçimi haline getirdiğinde öğrendiklerini paylaşmak için yollar arıyorsun.

Derslerimde öğrencilerime şunu söylüyorum, benim amacım kendi bilgilerimi sizin beyninize yerleştirmek değil, derdim öğretmek değil çünkü kimse kimseye bir şey öğretmez ben buna inanıyorum. Herkes ihtiyacı olduğu an veya kendi istediği zaman öğrenir. Sınıflarda öğretmenlerin çıkıp sadece öğretmeye odaklanarak bu budur şu şudur demesinin hiçbir değerinin olmadığını düşünüyorum. Çocuk kendini öğrenmeye hazır hissettiği anda öğrenme çabasına girer ve o süreçte öğrenir. O yüzden öğretmek değil kendin öğrenmek ilk başta daha sonra öğrendiklerini paylaşmak çünkü her öğrenen paylaşmak için can atar çünkü o öğrenmenin zevkini bir defa yaşayan bir kişi o zevki devam ettirmek ister ve herkesin bu zevki yaşamasını ister. Yeni bir bilgi öğrendiğim veya deneyim kazandığım zaman bu öğrendiklerimi

derslerime nasıl adapte ederek öğrencilerimle paylaşabilirim, hangi konularla ilişkilendirebilirim heyecanını yaşıyorum.

Öğrenmek gerçekten çok büyük bir zevk bence bizim burada öğretmen adaylarına kazandırmamız gereken en temel duygu öğrenme zevkini hissetmelerine yardımcı olmak yani en azından benim buradaki çalışma motivasyonum bu.

Öğrenmeye açık, öğrenme zevkini tatmış, meraklı, üretken öğretmenler yetiştirmeliyiz ki geleceğimiz daha mutlu ve aydınlık yarınlara uyansın.

Teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim.